

Stiftelsen
Norsk etnologisk gransking
Postboks 1010, Blindern
0315 Oslo

Oslo, september 2001

Spørreliste nr. 190

KLESVASK OG SKITTENTØY

Den som besvarer listen er innforstått med at svaret blir arkivert (anonymt) og blir brukt av forskere i dag og i fremtiden. Den som svarer kan til enhver tid be om å få svaret i retur eller makulert.

Spørrelisten om vask er laget av etnolog Ingun Grimstad Klepp. Hun er tekstilansvarlig på Statens institutt for forbruksforskning (SIFO). Svarene på listen skal brukes i prosjektet «Fra rent til nyvasket, skitne og rene klær etter 1950». Prosjektet er finansiert av Norges Forskningsråd og skal være ferdig i 2002. I tillegg til svarene på spørrelister brukes både lærebøker i husstell, «skikk og bruk»-litteratur og intervjuer. I noen grad vil også svarene på NEG's liste nr. 169 «personlig hygiene» bli brukt, men der var fokus rettet mot «eldre tid» og det som har skjedd fra 1950 til i dag er mer tilfeldig belyst.

Prosjektets mål er å forstå og forklare endringen i vaskevaner etter 1950. Dette vil bli gjort gjennom å se på endringer i begrunnelsene for arbeidet. Spørsmålet er hvorfor vi vasker klærne våre så ofte, og om det er deler av klesvasken der standarden for arbeidet er synkende. Det vil bli undersøkt hva vi ønsker å oppnå ved å vaske klær og hvorfor menn i så liten grad er involvert i dette arbeidet.

Økt kunnskap om klesvask vil kunne ha positive effekter for miljøet gjennom senket vann-, energi- og kjemikaliebruk. Det vil også kunne være nyttig i arbeidet med å oppnå et godt vaskeresultat med lite bruk av tid og penger for den enkelte forbruker. I tillegg til disse mer praktiske motiver, vil fokuseringen på et lite og anonymt felt i vårt daglig liv kunne si noe om den kulturen dette er en del av, innenfor områdene kjønn, makt, individ, kropp og selvfølgelig knyttet til forståelsen av rent og urent.

Spørsmålene er i første rekke tenkt å berøre dagen i dag, men de som ønsker det må gjerne også ta for seg hvordan dette var tidligere i deres liv. I tilfelle er det veldig viktig at disse erindringerne blir datert (f. eks. 50-60-tallet). Vi er både på jakt etter konkrete beskrivelser av hva du gjør og av vurderinger og tanker knyttet til disse dagligdagse rutine.

*Les gjennom hele spørrelisten før du begynner å skrive.
På forhånd takk!*

Klær i bruk

Hvordan oppbevares klær som ikke er helt rene, men heller ikke skitne? Henges og legges de inn i skap og skuffer? Har du egne skap og skuffer eller knagger, stoler o.l. til disse klærne? Hva gjør du når dette stedet blir «fullt»?

Når klærne blir til skittentøy

Hvordan foregår beslutningen om at noe skal vaskes. Er det etter et bestemt antall gangers bruk, ved å se på tøyet, lukte på det eller kjenne på det? Er det forskjeller for ulike typer klær, sengeklær, håndklær osv.?

Hyppighet

Hvor ofte vasker (skifter) du ulike tekstiler (f. eks. undertøy, sokker, ullgensere, bukser, gardiner, sengetøy, håndklær m.m.)? Er det noe du gjerne ville ha vasket oftere eller sjeldnere? Hvorfor blir det evt. ikke slik du hadde ønsket det?

Skittentøy - oppbevaring

Hvordan oppbevares skittentøyet? Ligger det ferdig sortert eller i en haug? Forekommer det at noe blir tatt ut igjen og brukt? Blir alt skittent lagt i «skittentøyet», eller er det andre steder du også kan oppbevare noe av det - i tilfelle hvorfor?

Alternativer til vask

Er vask og rens de eneste måtene du holder klærne rene på? Bruker du alternativer som børsting, lufting, flekkfjerning, pressing (av ikke nyvaskede klær) eller annet? I tilfelle når, og hvorfor?

Lettstelt

Bruker du uttrykk som skylle opp, storvask, ukevask, småvask o.l.? I tilfelle, kan du beskrive hva de innebærer. Hva betyr «lettstelt» og hva mener du er lettstelt? Er det tekstiler du unngår å kjøpe fordi de krever mye arbeid, i tilfelle hvilke? Synes du det er problematisk å vaske ull, eller er ull lettstelt?

Sortering

Hvor mange ulike hauger sorterer du klærne i, når og hvordan? Hvordan vaskes de ulike tekstilene (håndvask, maskinprogram, temperatur, vaskemiddel)? Hender det at du gjør unntak fra dette? Er det forskjell på det du helst ville ha gjort og det du gjør? Bruker du vaskeanvisningen og fibermerkingen eller bare «skjønn»?

Nederst i haugen

Er de noe som ikke «passer inn» og som derfor blir liggende igjen? I tilfelle hva er det?

Klesvask

Når og hvor vaskes det? Si gjerne også noe om omfanget av arbeidet, f. eks. ca. antall maskiner i uken. Måler du opp vaskemiddel? Har du alltid full maskin? Gjør du noe med tøyet før det vaskes (tar bort flekker, tømmer lommer, trekker opp glidelåser osv.)? Bruker du parfymert vaskemiddel? Hvorfor? Bruker du skyllemiddel? I tilfelle hvorfor?

Rasjonalisering

Gjør du noe for å begrense mengden med skittentøy, eller gjør du noe for å minske arbeidet med rengjøring og slettgjøring?

Tørking

Hvordan får du vasken tørr? Er det deler av klesvasken du ikke henger til tørk i offentlighet? Tørker du ute på søndag? Bruker du tørketrommel? Hvorfor/hvorfor ikke?

Slettgjøring

Fortell om hvordan vasken etterbehandles og hvorfor du velger disse metodene. Strekker du lakener? Hva blir strøket, eventuelt rullet? Hvordan foregår arbeidet med å få klærne på plass i skap og skuffer og hvor oppbevares de i mellomtiden?

Vurderinger av arbeidet

Er du fornøyd med resultatet? Hender det at du vasker om igjen? Hender det at noe blir ødelagt? Er du fornøyd med vaskemidler, maskiner og vaskeanvisninger?

Motiver for arbeidet

Hva ønsker du å oppnå ved å vaske tøyet (f.eks. god lukt, fjerne rynker og knær, unngå bakterier osv.)?

Klesvask og arbeidsdeling

Fortell om arbeidsdelingen når det gjelder klesvask hos dere. Statistisk er vask og stell av klær den delen av husarbeidet som er mest kvinnedominert. Har du noen forslag til forklaring på dette? Hva er din egen erfaring med kjønnsarbeidsdelingen på dette området?

Nyvaskede klær

Er det situasjoner som krever nyvaskede klær? Tar du f. eks. på deg brukte klær etter at du selv har dusjet eller badet? Er det situasjoner det ikke gjør noe at klærne ikke er rene? Tar du «pauser» fra dine egne rutiner i ferier o.l.?

Personlig hygiene

Hvordan og hvor ofte vasker du deg? Hvorfor har du akkurat disse rutinene? Er de slik du helst vil ha dem eller er det andre rutiner som du mener ville være bedre? Holder du den samme standarden uansett hverdag/helg eller ferie? Hvis du har/har hatt ansvar for oppdragelsen av barn, hva har du lært dem er nødvendig og ønskelig?

Endringer

Det har skjedd endringer både når det gjelder vask av klær og personlig hygiene fra 1950-årene og til i dag. Hvordan har du opplevd disse endringene og hvordan vurderer du dem? Har du noen tanker om årsaker og konsekvenser?

Ungdom og vask

Har du erfaring med generasjonskonflikter over skittentøyet der f. eks. den eldre mener at plaggene ungdommen vil vaske er «helt rene»? Fortell om konfliktene, hvordan dere løste dem, og hva du tenker rundt årsaken til at slike konflikter synes å være vanlig.

Til slutt vil vi gjerne at du beskriver ditt forhold til klesvasken. Er dette arbeid du liker? Tar det mye tid? Kunne du tenke de å sende bort klesvasken til andre? I tilfelle hele vasken? Hvorfor evt. hvorfor ikke?

Har du noen gode fortellinger om skittentøy og klesvask vil vi gjerne at du skriver dem ned.

Ingun Grimstad Klepp

Norsk etnologisk gransking